

Dražby a aukce prováděné na Internetu

1. DRAŽBY A AUKE PROVÁDĚNÉ NA INTERNETU	2
1.1. DRUHY INTERNETOVÝCH AUKE	2
2. PRÁVNÍ REŽIM PROVOZOVÁNÍ INTERNETOVÝCH AUKE	2
2.1. POUŽITÍ PLATNÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ NA INTERNETOVÉ AUKE	2
3. OBVYKLÁ PODOBA INTERNETOVÝCH AUKE	3
4. PRÁVNÍ POVAHA A REŽIM INTERNETOVÉ AUKE	4
4.1. PRÁVNÍ POVAHA NABÍDKY NAVRHOVATELE V INTERNETOVÉ AUKE	4
4.1.1. Otevření aukce jako veřejný příslib ve smyslu § 850 a násl. ObčZ.	5
4.1.2. Může být otevření aukce veřejným návrhem nebo obchodní veřejnou soutěží podle obchodního zákoníku ?	6
4.2. PRÁVNÍ NÁSLEDKY UPLYNUTÍ DOBY STANOVENÉ PRO INTERNETOVOU AUKE	7
4.3. VYMEZENÍ VĚCÍ A PRÁV, KTERÉ LZE NABÍZET V INTERNETOVÉ AUKE	10
4.3.1. Právní přípustnost dispozice s předmětem aukce	10
4.3.2. Zákonná forma právního úkonu	11
5. ZÁVĚR	12

1. DRAŽBY A AUKCE PROVÁDĚNÉ NA INTERNETU

V prostředí počítačové sítě Internet se jako "dražba" či "aukce" označuje postup, kdy účastníci takové aukce nabízí za účelem získání určitého práva (zpravidla vlastnického) v předem určeném časovém limitu peněžitě částky, které jsou ochotni zaplatit za předmět aukce s tím, že každá nabídka musí být vždy vyšší než předchozí podaná nabídka.

V následujícím textu se budu zabývat rozborem otázek souvisejících s provozováním takových "dražeb" pomocí služby WWW a e-mail počítačové sítě Internet (dále jako "internetové aukce"), a to zejména ve vztahu k právnímu režimu výkonu podnikatelské činnosti spočívající v provozování internetových aukcí, právům a povinnostem provozovatele internetové aukce a právům a povinnostem účastníků internetové aukce.

1.1. Druhy internetových aukcí

V současné době se objevují dva typy internetových aukcí. U provozovatelů typu "business-to-consumer" se platí přímo provozovateli aukce. Přitom existují jak provozovatelé, kteří jednají na vlastní účet, tak i provozovatelé, kteří nabízejí v komisi za provizi zboží třetích osob vlastním jménem, ale na cizí účet.

Jinak je tomu u nabídek typu "consumer-to-consumer". Zde vystupuje jako navrhovatel osoba odlišná od provozovatele internetové aukce, provozovatel aukce je činný pouze jako zprostředkovatel resp. jako provozovatel technické platformy, která má umožnit uzavření smlouvy mezi navrhovatelem a vydražitelem.

2. PRÁVNÍ REŽIM PROVOZOVÁNÍ INTERNETOVÝCH AUKCÍ

Dražby v klasickém slova smyslu se v první řadě dělí na tzv. nucené (nedobrovolné) a dobrovolné. Nucené dražby jsou takové, které jsou prováděny proti vůli vlastníka předmětu dražby. Dobrovolné a nedobrovolné dražby upravuje od 01.05.2000 zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, v platném znění. Tím nejsou dotčena zvláštní ustanovení dosavadních předpisů [1].

2.1. Použití platných právních předpisů na internetové aukce

Podle § 2 písm. a) zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, se pro účely tohoto zákona rozumí dražbou veřejné jednání, jehož účelem je přechod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby, konané na základě navrhovatele, při němž se licitátor obrací na předem neurčený okruh osob přítomných na předem určeném místě s výzvou k podávání nabídek a při němž na osobu, která za stanovených podmínek učiní nejvyšší nabídku,

přejde příklepem licitátora vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby, nebo totéž veřejné jednání, které bylo licitátorem ukončeno z důvodu, že nebylo učiněno ani nejvyšší podání.

Pod dražbou nebo tzv. aukcí v běžném slova smyslu se tedy rozumí veřejné jednání, jehož účelem je přechod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby, a to na základě udělení příklepu licitátora. Právní skutečností, na kterou se váže přechod práva, je příklep licitátora.

V případě internetových aukcí se však nekoná žádné jednání, při němž by účastníci museli být přítomni, ale aukci "vyhrává" ten účastník, který před ukončením aukce nabídne nejvyšší částku. Právní skutečností, na kterou jsou vázány právní důsledky "aukce", není udělení příklepu, ale uplynutí času.

Z výše uvedeného vyplývá, že i přes zdánlivou podobnost, zejména v označení, se v případě internetových aukcí jedná o činnost, která neodpovídá činnosti vykonávané podle zákona o veřejných dražbách. Vyplývá to zejména ze srovnání konkrétních právních důsledků. V případě dražeb dochází k přechodu vlastnického práva udělením příklepu licitátora, u internetových aukcí dochází k uzavření smlouvy (viz níže). Dražba má tedy ve vztahu k věcem v právním smyslu v první řadě věcněprávní účinky, internetová aukce obligacně právní.

Protože se na internetové aukce zákon o veřejných dražbách nepoužije, není nutné, aby měl provozovatel internetové aukce oprávnění k výkonu podnikatelské činnosti podle tohoto zákona. Zde zřejmě bude pro provozovatele internetové aukce typu "business-to-consumer" postačovat živnostenské oprávnění k obchodní činnosti (koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej), případně komisionářské činnosti, a pro provozovatele typu "consumer-to-consumer" živnostenské oprávnění ke zprostředkovatelské činnosti. Všechna tato živnostenská oprávnění jsou volnými živnostmi ve smyslu živnostenského zákona [2].

3. OBVYKLÁ PODOBA INTERNETOVÝCH AUKCÍ

Pro účast na internetové aukci je zpravidla nutné se u provozovatele zaregistrovat. Někteří provozovatelé, zejména ti, jejichž "aukce" je možné označit spíše za jazykové rozhraní k serveru zahraničního provozovatele internetové aukce, vyžadují k údajně kontrolním účelům i číslo kreditní karty.

Osoba, která do internetové aukce nabízí věc či právo (navrhovatel), postupuje tak, že "otevře aukci", tedy vloží do databáze serveru, na němž je internetová aukce provozována, vedle údajů o předmětu aukce zpravidla i vyšší minimální ceny (obdobu

¹ § 321 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

² zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění

vyvolávací ceny v klasické dražbě) a minimální rozdíl mezi příhozy. Vždy však musí být uvedena doba počátku a konce aukce.

Zájemci o získání předmětu internetové aukce (dražitelé) během časového limitu [3] přihazují, t.j. podávají nabídky ceny, jejíž výše musí být vždy vyšší než předchozí nabídnutá cena. Účastníci internetové aukce jsou zpravidla informováni o dalších příhozech prostřednictvím e-mailu.

Po uplynutí stanovené doby se smluvní stranou (viz níže) má stát ten účastník, který podal nejvyšší nabídku - vydražitel.

4. PRÁVNÍ POVAHA A REŽIM INTERNETOVÉ AUKCE

4.1. Právní povaha nabídky navrhovatele v internetové aukci

Otevřením aukce navrhovatel dává dražitelům možnost, aby v předem stanoveném časovém úseku podávali své cenové nabídky - příhozy. Na odpovědi na otázku, jakou právní povahu má otevření aukce, závisí posouzení, jaké právní účinky vlastně uplynutí doby trvání internetové aukce má.

Podle mého názoru není možné na otevření aukce pohlížet jako na návrh na uzavření smlouvy ve smyslu § 43a ObčZ. Projev vůle, směřující k uzavření smlouvy, jenž je určen jedné nebo více určitým osobám, je návrhem na uzavření smlouvy, jestliže je dostatečně určitý a vyplývá z něj vůle navrhovatele, aby byl vázán v případě jeho přijetí.

Z toho vyplývá nutnost, aby takový návrh obsahoval v první řadě podstatné náležitosti navrhované smlouvy. V případě úplatného převodu musí být takovou náležitostí kupní cena [4].

Navíc z § 43a ObčZ vyplývá, že návrh musí být vedle své určitosti určen jedné nebo více určitým osobám. Otevření aukce nemůže být návrhem na uzavření smlouvy již proto, že není určeno určité osobě [5].

³ zpravidla v trvání několika dnů až týdnů

⁴ Výjimku zde může představovat použití § 409 odst. 2 ObchZ, z něhož vyplývá možnost uzavřít kupní smlouvou i bez výslovného uvedení kupní ceny, pokud bude alespoň stanoven způsob jejího dodatečného určení, strany rovněž mohou projevit vůli uzavřít kupní smlouvou i bez určení kupní ceny.

Toto ustanovení se pochopitelně vztahuje na uzavření kupní smlouvy podle obchodního zákoníku, tedy předně je nutné, aby se právní vztah mezi stranami řídil obchodním zákoníkem. Dále je nutné, aby došlo k uzavření takové smlouvy, tedy přijetí návrhu na uzavření smlouvy.

Z povahy věci vyplývá, že návrh neobsahující určení kupní ceny je během aukce doplňován minimálně o dražitelem navrhovanou kupní cenu, kterou je ochoten zaplatit. Podání dražitele je proto nutné pokládat za přijetí návrhu, které ve smyslu § 44 odst. 2 ObčZ obsahuje dodatky, výhrady, omezení nebo jiné změny, a tedy za odmítnutí návrhu a považuje se za nový návrh.

⁵ podpůrně viz § 43a odst. 2 ObčZ: Návrh působí od doby, kdy dojde osobě, jíž je určen. I z toho vyplývá nutnost konkrétní individualizace adresáta návrhu.

4.1.1. Otevření aukce jako veřejný příslib ve smyslu § 850 a násl. ObčZ.

Shora uvedenou situaci je možné řešit extenzivním výkladem § 850 a násl. ObčZ o veřejném příslibu. Veřejným příslibem se podle § 850 ObčZ zavazuje ten, kdo veřejně prohlásí, že zaplatí odměnu nebo poskytne jiné plnění jednomu nebo několika z blíže neomezeného počtu osob, které splní podmínky stanovené ve veřejném příslibu.

Takovými podmínkami budou v prostředí internetových aukcí zejména podání nejvyššího příhozu během trvání aukce a navazující zaplacení příhozu či připravenost k zaplacení příhozu.

Veřejný příslib je jednostranným právním úkonem, který se v případě, že budou splněny podmínky stanovené ve veřejném příslibu, mění tak, že osoba, která podmínky splnila, má nárok vyžadovat od navrhovatele aukce jiné plnění ve smyslu § 850 ObčZ.

Veřejný příslib ve smyslu § 850 a násl. ObčZ může vyhlásit každá fyzická nebo právnická osoba, která má plnou způsobilost k právním úkonům. Zákon pouze stanoví pojmové vymezení, že prohlášení veřejného příslibu musí proběhnout veřejně. Požadavek veřejnosti jako možnosti přístupu předem neurčeného počtu osob, které se s obsahem veřejného příslibu mohou seznámit, je podle mého názoru v prostředí počítačové sítě Internet bez dalšího splněn, pokud nebyla provedena technická opatření k dosažení opaku [6].

Právo věřitele na plnění a povinnost dlužníka splnit závazek vznikají ve smyslu § 488 ObčZ ze závazkového vztahu. Z platného závazku je podle § 494 ObčZ dlužník, zde navrhovatel aukce povinen něco dát, konat, něčeho se zdržet nebo něco trpět a věřitel je oprávněn to od něj požadovat. Z tohoto obecného vymezení vyplývá přípustnost toho, aby bylo jiné plnění ve smyslu § 850 ObčZ, přislíbené za splnění podmínek stanovených ve veřejném příslibu konkretizováno jako věc nebo právo, které je předmětem internetové aukce.

V této souvislosti je však potřeba věnovat mimořádnou pozornost přesné formulaci [7] podmínek veřejného příslibu, které je nutné uveřejnit současně s otevřením aukce, protože z těchto podmínek se budou odvíjet práva a povinnosti navrhovatele a vydražitele.

Zde je nutné, aby podmínky veřejného příslibu modifikovaly úpravu dispozitivního ustanovení § 851 ObčZ tak, že odměnu obdrží nikoliv ten, kdo podmínky veřejného příslibu

⁶ pokud se nebude jednat např. o oblast uzavřené uživatelské skupiny chráněné heslem apod.

⁷ např. že ten, kdo do uplynutí doby, na kterou je tato internetová aukce otevřena, nabídne nejvyšší částku za předmět aukce, má právo požadovat převod vlastnického práva k předmětu aukce za dalších uvedených podmínek.

splní nejdříve, ale že odměnu resp. v daném případě předmět aukce získá ten, kdo splní podmínky příslibu s tím, že podá nejvyšší příhoz a případně splní další podmínky [⁸].

Pokud je však autorovi známo, žádná z internetových aukcí provozovaných v České republice nespĺňuje požadavky nutné pro to, aby na ně bylo možné aplikovat § 850 ObčZ, a to zejména proto, že nejsou odpovídajícím způsobem formulovány podmínky stanovené ve veřejném příslibu.

4.1.2. Může být otevření aukce veřejným návrhem nebo obchodní veřejnou soutěží podle obchodního zákoníku ?

Aby se vůbec mohl vztah stran řídit obchodním zákoníkem, musí být splněny předpoklady uvedené v § 261 nebo 262 ObchZ. Na základě ustanovení § 262 ObchZ se strany mohou dohodnout, že jejich závazkový vztah, který nespádá pod vztahy uvedené v § 261 ObchZ, se řídí obchodním zákoníkem. Protože však taková dohoda vyžaduje podle § 262 odst. 2 písemnou formu, lze tuto možnost u internetových aukcí vyloučit.

Podle § 261 odst. 1 ObchZ třetí část obchodního zákoníku, která upravuje obchodní závazkové vztahy, upravuje závazkové vztahy mezi podnikateli, jestliže při jejich vzniku je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týkají jejich podnikatelské činnosti. Rozhodujícím okamžikem je vznik závazku.

V internetových aukcích však účastníci zpravidla nemají bližší informace o ostatních účastnících. Proto zpravidla nebude při vzniku závazku zřejmé, že se vznikající závazkové vztahy mají týkat podnikatelské činnosti stran [⁹].

V případě, že by se vztah stran i za takových okolností řídil obchodním zákoníkem, bylo by možné diskutovat o možnosti posuzovat otevření aukce jako veřejný návrh na uzavření smlouvy ve smyslu § 276 a násl. ObchZ nebo obchodní veřejnou soutěž ve smyslu § 281 a násl. ObchZ.

K vyhlášení veřejné obchodní soutěže se podle § 282 ObchZ vyžaduje, aby byly písemně obecným způsobem vymezeny předmět požadovaného závazku a zásady ostatního obsahu zamýšlené smlouvy, na němž navrhovatel trvá, určen způsob podávání návrhů, stanovena lhůta, do které lze návrhy podávat, a lhůta pro oznámení vybraného

⁸ V této souvislosti upozorňuji na ustanovení § 852 ObčZ, podle něhož splní-li podmínky veřejného příslibu současně několik osob a z jejich obsahu vyplývá, že odměnu má dostat jenom jedna osoba, rozdělí se odměna mezi ně. To pochopitelně nepřichází v úvahu v případě, že předmětem aukce je nedělitelná věc.

K tomu může v praxi dojít v případě, že platforma provozovatele internetové aukce bude registrovat podání několika příhozů "současně" v rozhodném časovém období, např. během jedné minuty bez bližšího rozlišení jejich časového sledu.

návrhu. Bez ohledu na obsah podmínek uveřejněných při otevření aukce však nebude splněn požadavek písemnosti. Proto nemůže dojít k vyhlášení veřejné soutěže v souladu s ustanovením § 282 ObchZ, které je kogentní.

Veřejným návrhem na uzavření smlouvy podle § 276 a násl. ObchZ je projev vůle, kterým se navrhovatel obrací na neurčité osoby za účelem uzavření smlouvy, jestliže obsah odpovídá § 269 ObchZ, tedy buď obsah dohodnutý stranami zahrnuje podstatné části smlouvy stanovené v základním ustanovení pro každou z těchto smluv nebo v případě, že se jedná o uzavření takové smlouvy, která není upravena jako typ smlouvy, je dostatečně určen předmět závazku. Pokud podnět k uzavření smlouvy těmito požadavkům nevyhovuje, považuje se pouze za výzvu k podávání návrhů na uzavření smlouvy.

Tak tomu zpravidla v internetové aukci bude, protože podnět k uzavření smlouvy bude již z povahy věci postrádat určení kupní ceny jako podstatné náležitosti při úplatném nabytí předmětu aukce, protože kupní cena má být určena teprve v průběhu internetové aukce. Výjimku by mohly představovat pouze ty smluvní typy, u nichž zákonná úprava připouští uzavřít je bez dohodnutí konkrétní částky a postačuje uvedení způsobu jejího dodatečného určení [¹⁰].

Z uvedeného vyplývá, že i v případě, že se na právní vztahy související s internetovou aukcí použije obchodní zákoník, se na otevření aukce bude pohlížet jako na pouhou výzvu k podávání návrhů na uzavření smlouvy.

4.2. Právní následky uplynutí doby stanovené pro internetovou aukci

Uplynutím stanovené doby se za předpokladu, že alespoň jeden dražitel nabídl částku dosahující alespoň minimální cenu [¹¹] nastávají právní následky spojené s uplynutím této doby. Jaké právní následky to budou, je rozebráno v následujícím textu.

Pokud je na otevření aukce možné pohlížet jako na veřejný příslib ve smyslu § 850 a násl. ObčZ a bude to vyplývat z podmínek stanovených ve veřejném příslibu, vznikne tomu z dražitelů, který podal nejvyšší příhoz (vydražiteli) právo na to, aby od navrhovatele obdržel

⁹ výjimku by mohly představovat takové nabídky, kdy s ohledem na předmět aukce není pochyb o tom, že nemohou pocházet od jiné osoby než od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti, např. tzv. prodej "nadnormativních zásob"

¹⁰ viz § 409 odst. 2 ObchZ, § 536 odst. 3 ObchZ

¹¹ některé aukce poskytují možnost stanovit minimální prodejní cenu tak, že pro účastníky aukce není viditelná, případně navíc dokonce stanovení "vyvolávací" ceny nižší než je minimální prodejní cena. Sledovaným účelem je přilákání dražitelů nízkou cenou, ačkoliv za tuto cenu navrhovatel nemá v úmyslu předmět aukce prodat. V případě, že nabídka dražitelů minimální prodejní cenu nedosáhne, má se podle provozního řádu aukce zrušit, aniž by došlo k uzavření smlouvy.

Tento postup sebou pochopitelně přináší odůvodněné pochyby zejména z hlediska ochrany spotřebitele před klamavými údaji, zvláště v případech, že dražitelům není známo, že minimální prodejní cena byla stanovena, a její výše už vůbec ne.

předmět aukce oproti zaplacení kupní ceny, a to za dalších podmínek stanovených ve veřejném příslibu ^[12]. Tato právní konstrukce klade mimořádné nároky na formulaci podmínek stanovených ve veřejném příslibu, vyhlášeném při otevření aukce. Protože na základě splnění stanovených podmínek, zejména podání nejvyššího příhozu ve stanoveném časovém období, vznikne vydražiteli právo na vydání předmětu aukce, je nutné, aby na toto oprávnění byly vázány další podmínky zajišťující realizaci zájmů navrhovatele aukce, např. podmíněnost oprávnění požadovat vydání předmětu aukce pouze po předchozí úhradě kupní ceny nebo oproti současné úhradě kupní ceny a další související otázky související zejména s dopravou předmětu aukce a odpovědností za vady.

Jak již bylo shora uvedeno, autorovi není známá žádná internetová aukce provozovaná v České republice, u níž by otevření aukce náležitosti veřejného příslibu ve smyslu § 850 a násl. ObčZ splňovalo.

Za daného stavu je třeba na otevření aukce pohlížet jako na výzvu k podávání návrhů na uzavření smlouvy.

Právním úkonem, který může být návrhem na uzavření smlouvy ve smyslu § 43a a násl. ObčZ, je teprve příhoz dražitele, protože až příhoz dražitele je projevem vůle, směřujícím k uzavření smlouvy, jenž je určen jedné nebo více určitým osobám, v daném případě navrhovateli aukce, je dostatečně určitý a vyplývá z něj vůle toho, kdo ho činí, aby byl vázán v případě jeho přijetí. Teprve příhoz dražitele je dostatečně určitý v tom směru, že vedle určení předmětu aukce obsahuje i kupní cenu, která je při úplatných převodech podstatnou náležitostí.

Pokud je účelem internetové aukce převod vlastnického práva k předmětu aukce, je nutné, aby byla uzavřena kupní smlouva. Pokud za návrh na uzavření smlouvy budeme považovat příhoz dražitele, bude k uzavření smlouvy potřeba ještě přijetí návrhu ze strany navrhovatele aukce.

V této souvislosti je nutné v první řadě konstatovat, že pokud je prvním právně závazným právním úkonem příhoz dražitele, nelze z otevření aukce ze strany navrhovatele aukce, které není veřejným příslibem ve smyslu § 850 ObčZ, konstruovat právně prosaditelnou kontraktační povinnost, ze které by se dala dovozovat povinnost navrhovatele kupní smlouvu uzavřít přijetím návrhu, natožpak povinnost uzavřít smlouvu s konkrétním dražitelem, například s tím, který podal nejvyšší příhoz ^[13].

¹² je nutné mít na paměti, že se jedná pouze o vznik práva na plnění vydražiteli a jemu odpovídající povinnosti navrhovatele, navrhovateli vůči vydražiteli právo na plnění nevzniká, nemůže se tedy plnění domáhat.

¹³ tím pochopitelně není dotčeno ustanovení § 415 ObčZ, podle kterého si každý má počínat tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

Smlouva bude tedy v takovém případě uzavřena až přijetím nabídky ze strany navrhovatele. Tato nabídka bude dostatečně určitá v případě, že obsahuje předmět aukce a cenu. Subsidiární určení práv a povinností vyplývá z příslušných ustanovení občanského zákoníku, případně obchodního zákoníku, výslovně by bylo nutné sjednávat pouze takovou úpravu práv a povinností smluvních stran, která se bude od zákonné úpravy odchylovat. Navíc bude nutné, aby taková odchylná úprava byla uvedena již v návrhu na uzavření smlouvy dražitele a přijata v přijetí návrhu navrhovatelem aukce, jinak se pak může jednat pouze o dodatečnou změnu již sjednaných práv a povinností smluvních stran resp. o nový návrh na uzavření smlouvy ve smyslu § 44 odst. 2 ObčZ.

Autor se setkal i s pojetím, podle kterého je "výhrou v aukci" získáno právo uzavřít kupní smlouvu na předmět aukce za kupní cenu uvedenou v nejvyšším příhozu, a to s dražitelem, kdo tento nejvyšší příhoz podal. Tento názor je nutné odmítnout již proto, že v takovém případě by bylo třeba pohlížet na navrhovatele a vydražitele jako na smluvní strany smlouvy o smlouvě budoucí. Jak pro smlouvu o smlouvě budoucí podle občanského zákoníku tak i pro smlouvu o uzavření budoucí smlouvy podle obchodního zákoníku je předepsána písemná forma ^[14], kterou komunikace prostřednictvím e-mailu zřejmě nespĺňuje ^[15].

I pokud by se podařilo podřadit e-mail pod písemnou formu, připomínám, že i tak není možné, aby uplynutím doby byla uzavřena smlouva o smlouvě budoucí, protože teprve na příhozy dražitelů je možné pohlížet jako na nabídky na uzavření smlouvy. Navrhovatel aukce je tedy oprávněn, ale ne povinen ^[16], některou z nabídek na uzavření smlouvy

Dále je možné uvažovat o možném postihu podle ustanovení obchodního zákoníku na ochranu před nekalou soutěží v případě, že se bude jednat o jednání v hospodářské soutěži, které bude v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům ve smyslu § 44 odst. 1 ObchZ.

¹⁴ viz § 50a odst. 1 ObčZ a § 289 odst. 2 ObchZ

¹⁵ ustanovení § 40 odst. 4 ObčZ stanoví, že písemná forma právního úkonu je zachována, je-li právní úkon učiněn telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení obsahu právního úkonu a určení osoby, která právní úkon učinila.

Podle autorova názoru je možné komunikaci prostřednictvím e-mailu podřadit pod elektronický prostředek, který umožňuje zachycení obsahu právního úkonu a určení osoby, která právní úkon učinila.

Nicméně s ohledem na zvýšenou možnost manipulace s elektronickým nosičem informace obsažené v e-mailu není takový výklad všeobecně akceptován a proto do doby účinnosti zákona o elektronickém podpisu č. 227/2000 Sb. nebo i jiného legislativního řešení, zůstanou tyto úvahy zřejmě pouze v rovině teoretické diskuse.

I po účinnosti zákona o elektronickém podpisu v jeho v současné době platném znění se však tato otázka jeví jako diskutabilní. Rozbor této problematiky však zcela přesahuje tematický rámec tohoto textu.

¹⁶ povinnost uzavřít smlouvu nevyplývá z žádného obecného zákonného ustanovení. Speciálním případem by mohla být při obchodní veřejné soutěži povinnost vybrat návrh a přijmout ho podle § 287

přijmout. Nemusí to být nutně nabídka dražitele, který podal nejvyšší příhoz, pokud takovou povinnost není možné z ničeho dovodit ^[17].

4.3. Vymezení věcí a práv, které lze nabízet v internetové aukci

Předmětem aukce mohou být obecně věci v právním smyslu, práva i jiné majetkové hodnoty, i když nejsou věcmi v právním smyslu, pokud to jejich povaha připouští (např. informace).

Jako předmět internetové aukce je třeba představit si nejen věc v právním smyslu, ale metody internetových aukcí se jeví jako vhodný prostředek i pro uzavírání např. smlouvy o dílo ^[18] či nájemní smlouvy.

Ve vztahu k negativnímu vymezení předmětů občanskoprávních vztahů, které nemohou být předmětem smlouvy uzavřené prostřednictvím internetové aukce, přichází zejména v úvahu kritérium přípustnosti vůbec právně disponovat s předmětem aukce a kritérium požadavku na zákonnou formu právního úkonu takové dispozice.

4.3.1. Právní přípustnost dispozice s předmětem aukce

Platnost uzavření smlouvy ohledně předmětu aukce je podmíněna platností právních úkonů nabídky a přijetí, které smlouvu zakládají. Ve vztahu k neplatnosti právních úkonů je zejména významné ustanovení § 39 ObčZ, podle kterého je neplatný právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům. Z toho vyplývá nemožnost uzavřít platnou smlouvu ohledně převodu vlastnictví

ObchZ. Jak již bylo shora vyloženo, o obchodní veřejnou soutěž se však u internetových aukcí jednat nemůže.

¹⁷ tento zdánlivě nelogický postup může mít svůj důvod například v tom, že u řady aukcí je totožnost dražitelů sdělována navrhovateli až po ukončení aukce. Pak je možné, že pro navrhovatele přistoupí i hledisko geografické vzdálenosti od dražitelů, např. s ohledem na přepravní náklady spojené s předáním předmětu aukce vydražiteli.

¹⁸ zde by se z povahy věci jednalo o tzv. inverzní aukci, tedy o takovou aukci, kde je naopak cílem získat co nejnižší cenovou nabídku. Dražitelé tedy v ekonomickém smyslu slova nepřihazují, ale "podhazují" či "podbízí". Vzhledem k tomu, že se zde jedná pouze o obrácené kritérium hodnocení příhozů dražitelů, je podle mého názoru možné bez dalšího aplikovat uvedený výklad i na tento druh aukcí.

V této souvislosti je třeba zmínit, že služby počítačové sítě Internet, se znamenitě hodí pro přenos dokumentace vztahující se ke smlouvě o dílo, jejíž uzavření je předmětem internetové aukce.

Jako určitý, ne však neřešitelný problém se ovšem může jevit autentičnost takové dokumentace v případě budoucího soudního sporu. I zde je však možné získat dostatečnou míru právní jistoty, například v součinnosti s provozovatelem internetové aukce.

Uvedené poznámky ve vztahu k tzv. inverzní aukci je možné vztáhnout prakticky na všechny smlouvy, u kterých navrhovatel, který otevírá aukci, není poskytovatelem plnění charakteristického pro smlouvu, ale peněžních prostředků, které představují úplatu za předmětné plnění, např. příkazní smlouva podle ObčZ, smlouva o zprostředkování apod.

nebo poskytnutí takových předmětů občanskoprávních vztahů, jejichž vlastnictví nebo převod či poskytnutí odporují právním předpisům [19].

4.3.2. Zákonná forma právního úkonu

Jak nabídka na uzavření právního úkonu tak i její přijetí prostřednictvím internetové aukce nejsou podle současného převažujícího názoru písemnými právními úkony, není možné, aby jejich prostřednictvím byla uzavřena smlouva, pro kterou zákon stanoví obligatorně písemnou či dokonce kvalifikovanou písemnou formu [20].

Nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje zákon nebo dohoda účastníků, je podle § 40 odst. 1 ObčZ neplatný. Tam, kde zákon stanoví písemnou formu, nemůže dojít k uzavření platné smlouvy. Otevření aukce a případné příhozy mohou tedy sloužit pouze jako jistý způsob navázání kontaktu mezi případnými budoucími smluvními stranami, ale vlastní kontraktace bude muset proběhnout klasickým způsobem mimo internetovou aukci.

Písemnou formu musí mít zejména smlouvy o převodu nemovitostí. Z toho vyplývá, že prostřednictvím internetové aukce není možné uzavřít smlouvu o dispozici s nemovitostí, kde je navíc předepsána forma úředního ověření podpisů, které musí být na téže listině, ale pouze movité věci.

Prostřednictvím internetové aukce může být uzavřena smlouva o převodu práva nebo převodu či poskytnutí jiné majetkové hodnoty, které je možné převést či poskytnout bez nutnosti zachovat požadavek písemné formy takového převodu či poskytnutí.

Zejména nelze z důvodu nedodržení písemné formy právního úkonu prostřednictvím internetové aukce uzavřít následující smlouvy:

- smlouva o zřízení věcného břemene podle § 151n a násl. ObčZ,
- smlouva o postoupení pohledávky podle § 524 a násl. ObčZ,
- smlouva o nájmu bytu podle § 685 a násl. ObčZ,
- smlouva o nájmu nebytových prostor, viz § 3 odst. 3 zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, v platném znění,
- smlouva o prodeji podniku podle § 476 a násl. ObchZ,
- licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví podle § 508 a násl. ObchZ,
- smlouva o nájmu dopravního prostředku podle § 630 a násl. ObchZ,
- smlouva o provozu dopravního prostředku podle § 638 a násl. ObchZ,
- smlouva o obchodním zastoupení podle § 652 a násl. ObchZ,

¹⁹ např. zákon č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), v platném znění, nakládání s informacemi v rozporu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, apod.

²⁰ ať už úřední ověření podpisu účastníků nebo formu notářského zápisu

- smlouva o tichém společenství podle § 673 a násl. ObchZ,
Rovněž tak není možné, aby smlouvy uzavírané prostřednictvím internetové aukce platně zahrnuly následující ujednání:

- smluvní pokuta podle § 544 ObčZ,
- ručitelské prohlášení (zde by se navíc jednalo o prohlášení třetí osoby),
- sjednání smluvního zástavního práva podle § 151a a násl. ObčZ,
- zajištění závazků převodem práva podle § 553 ObčZ,
- zajištění závazků dohodou o srážkách ze mzdy a jiných příjmů podle § 551 ObčZ,
- výhrada vlastnictví k prodané movité věci podle § 601 ObčZ,
- dohoda o právu zpětné koupě podle § 607 ObčZ.

5. ZÁVĚR

Internetové aukce představují zajímavou variantu navazování kontaktů při pohybu zboží a služeb. V současné době se zřejmě jako největší problém jeví úroveň právní jistoty právních vztahů vznikajících v souvislosti s internetovými aukcemi a vlastně s Internetem a počítačovými sítěmi vůbec.

Tzv. elektronický obchod se však jeví jako mimořádně perspektivní oblast podnikání, kterou je možné již v současné době právně ošetřit tak, aby bylo možné dosáhnout přijatelného snížení ekonomických a právních rizik vznikajících z užívání tohoto moderního média i za daného stavu právních předpisů.

Brno, srpen 2000

Mgr. Martin Frimmel